

ΘΕΜΑ 28^ο
(ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ, Πανηγυρικός, 163- 166)

Ἄν μὲν ὁ βάρβαρος ἐρρωμενεστέρως κατάσχη τὰς πόλεις τὰς ἐπὶ θαλάττη, φρουρὰς μείζους ἐν αὐταῖς ἢ νῦν ἐγκαταστήσας, τάχ' ἂν καὶ τῶν νήσων αἱ περὶ τὴν ἤπειρον, οἶον Ῥόδος καὶ Σάμος καὶ Χίος, ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας ἀποκλίνειαν· ἦν δ' ἡμεῖς αὐτὰς πρότεροι καταλάβωμεν, εἰκὸς τοὺς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν καὶ τὴν ἄλλην τὴν ὑπερ-
5 κειμένην χώραν οἰκοῦντας ἐπὶ τοῖς ἐντεῦθεν ὀρμωμένοις εἶναι. Διὸ δεῖ σπεύδειν καὶ μηδεμίαν ποιεῖσθαι διατριβὴν, ἵνα μὴ πάθωμεν ὅπερ οἱ πατέρες ἡμῶν. Ἐκεῖνοι γὰρ ὑστερίσαντες τῶν βαρβάρων καὶ προέμενοί τινες τῶν συμμάχων ἠναγκάσθησαν ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς κινδυνεύειν, ἐξὸν αὐτοῖς προτέροις διαβάσιν εἰς τὴν ἤπειρον μετὰ πάσης τῆς τῶν Ἑλλήνων δυνάμεως ἐν μέρει τῶν ἐθνῶν ἕκαστον χειροῦσθαι. Δέδεικται
10 γὰρ, ὅταν τις πολεμῇ πρὸς ἀνθρώπους ἐκ πολλῶν τόπων συλλεγομένους, ὅτι δεῖ μὴ περιμένειν ἕως ἂν ἐπιστῶσιν, ἀλλ' ἔτι διεσπαρμένοις αὐτοῖς ἐπιχειρεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν προεξαμαρτόντες ἅπαντα ταῦτ' ἐπληρωθῶσαντο καταστάντες εἰς τοὺς μεγίστους ἀγῶνας· ἡμεῖς δ' ἂν σωφρονῶμεν, ἐξ ἀρχῆς φυλαξόμεθα καὶ πειρασόμεθα φθῆναι περὶ τὴν Λυδίαν καὶ τὴν Ἰωνίαν στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες εἰδότες ὅτι καὶ βασιλεὺς
15 οὐχ ἐκόντων ἄρχει τῶν ἠπειρωτῶν, ἀλλὰ μείζω δύναμιν περὶ αὐτὸν ἐκάστων αὐτῶν ποιησάμενος· ἦς ἡμεῖς ὅταν κρείττω διαβιβάσωμεν, ὁ βουληθέντες ῥαδίως ἂν ποιήσαιμεν, ἀσφαλῶς ἅπασαν τὴν Ἀσίαν καρπώσομεθα. Πολὺ δὲ κάλλιον ἐκείνω περὶ τῆς βασιλείας πολεμεῖν ἢ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς περὶ τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητεῖν.

ΣΧΟΛΙΑ

- 1 Ἄν...κατάσχη: υποθετική πρόταση με υποτακτική. ἐρρωμενεστέρως: 'με μεγαλύτερη δύναμη'. τὰς ἐπὶ θαλάττη: παράθεση, 'τις πόλεις που είναι παραθαλάσσιες'. φρουρὰς: αντικ. στην μτχ. 'ἐγκαταστήσας'.
- 2 μείζους: 'μείζονας', κατηγορηματικός προσδ., 'φρουρές που να είναι μεγαλύτερες'. ἢ νῦν: β' ὀρος συγκρίσεως, 'από ό,τι είναι τώρα'. ἐγκαταστήσας: συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική. τάχ' ἂν...ἀποκλίνειαν: δυνητική ευκτική αορίστου αιολικού τύπου αντί 'ἀποκλίναιεν' με υποκ. το 'αἱ περὶ τὴν ἤπειρον <νήσοι>'. Κύρια πρόταση που λειτουργεί ως απόδοση. Η δυνητική ευκτική ως απόδοση σε υπόθεση με υ-

- ποτακτική δεν είναι σπάνια: 'τούτου δὲ οὐκ ἂν ἀμάρτης, ἂν περ μελήσει σοι, Ξεν. Κύρ.1.6.16', καθώς εμφανίζει την απόδοση ως ενδεχόμενο γεγονός στο παρόν & μέλλον. **τῶν νήσων:** γενική διαιρετική **αἰ περὶ τὴν ἤπειρον:** ενν. 'νήσοι'.
- 3 **οἶον:** ενν. 'ἔστι', αναφορική πρόταση, παραβολική. **ἐπὶ τὰς ἐκείνου τύχας:** 'πρὸς τα σχέδια ἐκείνου', εμπρόθετος προσδιορισμός της κατεύθυνσης με την ενδιάμεση γενική να είναι υποκειμενική. **ἦν... κα-ταλάβωμεν:** υποθετική πρόταση με υποτακτική. **αὐτὰς:** δηλ. 'τὰς νήσους'.
- 4 **πρότεροι:** επιρρ. κατηγορούμενο του χρόνου. **εἰκὸς:** ενν. 'ἔστί'. **τοὺς...οἰκοῦντας:** ἑναρθρη μτχ. ως υποκείμενο στο 'εἶναι'. **τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν...τὴν...χώραν:** αντικ. στην μτχ. 'οἰκοῦντας'. **τὴν ἄλλην:** επιθ. προσδ.
- 5 **ὑπερκειμένην:** επιθ. προσδ. 'ἡ ὁποία βρίσκεται στο εσωτερικό – την ενδοχώρα'. **ἐπὶ τοῖς...ὄρμωμένοις:** 'δίπλα σε ἐκείνους που κάνουν επιθέσεις ἀπὸ ἐδῶ'. Η μτχ. είναι του ρ. 'ὄρμάομαι'. **δεῖ σπεύδειν:** με υποκ. στου απαρεμφ. το 'ὕμᾱς'.
- 6 **διατριβήν:** 'καθυστέρηση'. **ὄπερ...:** αιτιατική ενικού, αντικ. στο ενν. 'ἔπαθον', αναφορική επιθετική προσδ. πρόταση με Οριστική. Ὁλη η αναφορική λειτουργεί ως αντικείμενο κατ' αιτιατική πτώση στο προηγούμενο ρ. 'πάθωμεν'.
- 7 **ὑστερίσαντες τῶν βαρβάρων:** συνημμ. μτχ., επιρρ., αιτιολογική, 'επειδὴ βρέθησαν σε κατώτερη θέση ἀπὸ τους βαρβάρους', η γενική είναι συγκριτική. **προέμενοί τινας:** συνημμ. μτχ. επιρρ., αιτιολογική, 'και επειδὴ εγκατέλειψαν κάποιους...'. 'προίεμαί τινα = εγκαταλείπω – αφήνω κάποιον'. **τῶν συμμάχων:** γενική συγκριτική. **ὀλίγοι:** επιρρ. κατηγορούμενο του τρόπου στο υποκ. 'ἐκεῖνοι', 'ὄντας λίγοι – με το να είναι λίγοι'.
- 8 **ἔξόν:** αιτιατική ἀπόλυτη του ἀπροσώπου ρ. 'ἔξεστι = εἶναι δυνατόν', επιρρ. μτχ., εναντιωματική μετοχή. **αὐτοῖς:** δοτική προσωπική στο 'ἔξόν = παρὰ το γεγονός ὅτι ἦταν δυνατόν σε ἐκείνους'. **προτέροις:** επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου, 'πιο μπροστά'. **διαβᾶσιν:** συνημμ. μτχ. ἀορίστου του 'διαβαίνω < διαβάς, -βάσα, -βάν', επιρρ.μτχ., τροπική, 'περνώντας στην ἀπέναντι ακτή'.
- 9 **ἐν μέρει:** 'ξεχωριστά τον κάθε ένα', εμπρόθετος προσδ. του τρόπου που συντάσσεται με το ἀπαρέμφατο 'χειροῦσθαι'. **τῶν ἐθνῶν ἕκαστον:** η γενική είναι διαιρετική και η ἀντωνυμία είναι αντικ. στο ἀπαρέμφατο. **χειροῦσθαι:** υποκείμενο στο 'ἔξόν', με ενν. υποκείμενο στο ἀπαρέμφατο την αιτιατική 'αὐτούς' ἀπὸ την δοτική προσωπική 'αὐτοῖς', 'χειρόομαι τινα = υποδουλώνω κάποιον'. **Δέδεικται:** γενικό παρακειμένου του 'δείκνυμαι < δέδειγμαί', είναι σε ἀπρόσωπη σύνταξη με υποκείμενο την ειδική πρόταση 'ὅτι δεῖ...'.
ὅταν τις πολεμῇ: χρονική – υποθετική πρόταση με υποτακτική, και ως ἀπόδοση ἔχει την ειδική πρόταση 'ὅτι δεῖ', και η Οριστική εκφράζει την ἀόριστη ἐπανάληψη στο παρόν & μέλλον. **πρὸς ἀνθρώπους:** εμπρόθετος προσδ. της εχθρικής κατεύθυνσης, 'ἐναντίον ἀνθρώπων'. **συλληγομένους:** ἑναρθρη μτχ. ως επιθετικός προσδ. στο 'ἀνθρώπους'. **ὅτι δεῖ:** ειδική πρόταση, υποκείμενο στο ἀπρόσωπο ρ. 'δέδεικται'.
- 11 **μὴ περιμένειν:** τελικό ἀπαρέμφατο, υποκ. στο 'δεῖ'. **ἕως ἂν ἐπιστῶσιν:** χρονική πρόταση με υποτακτική. **ἐπιστῶσιν:** 'ἐπί+ἴστημι = ἐφίστημι'. Ο ἀόριστος 'ἐπί+ἔστην = ἐπέστην' ἀνήκει στην μέση φωνή, και η υποτακτική ἀορίστου, 'ἐπί+στῶ, στῆς, στῆ, στῶμεν, στῆτε, στῶσιν', 'ἐφίσταμαι = τάσσομαι μπροστά'. **ἀλλὰ...ἐπιχειρεῖν:** ο 'ἀλλὰ' συνδέει δυο ὅμοια συντακτικά ἀπαρέμφατα, 'μὴ περιμένειν ~ ἐπιχειρεῖν'. **διεσπαρμένοις αὐτοῖς:** η ἀντωνυμία συντάσσεται με το ἀπαρέμφατο ως δοτική προσωπική που δείχνει την εχθρική κατεύθυνση, 'ἐπιχειρῶ τινί = κατευθύνωμαι επιθετικά ἐναντίον κάποιου', και η ἀ-

ναρθρη μτχ. είναι συνημμ., επιρρ., χρονική, *‘αλλά να κατευθύνονται εναντίον εκείνων όταν εκείνοι είναι διασκορπισμένοι’*.

- 12 προεξαμαρτόντες:** συνημμ. μτχ., επιρρ., αιτιολογική, *‘επειδή είχαν κάνει λάθος από την αρχή’*. **κατὰ στάντες:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική, *‘με το να βρεθούν’*.
- 13 ἄν σωφρονῶμεν:** χρονική πρόταση με υποτακτική, και ως απόδοση έχει την οριστική μέλλοντα *‘φυλαξόμεθα καὶ πειρασόμεθα’*. Είναι ευθύς υποθ. λόγος και εκφράζει το προσδοκώμενο. **φθῆναι:** απαρέμφατο αορίστου του *‘φθάνω, ἔφθانون, φθήσομαι, ἔφθην’*, τελικό απαρέμφ. αντικ. στο *‘πειρασόμεθα’*.
- 14 στρατόπεδον ἐγκαταστήσαντες:** το ουσιαστικό είναι αντικ. στην μτχ., και η μτχ. είναι συνημμ. στο *‘πειρασόμεθα φθῆναι’*, και είναι κατηγορηματική, *‘φθάνω ἐγκαταστήσας στρατόπεδον = προλαβαίνω να οργανώσω ένα στρατόπεδο’*. **εἰδότες:** συνημμ. μτχ., επιρρ., αιτιολογική.
- 15 οὐχ ἐκόντων ἄρχει τῶν ἡπειρωτῶν:** *‘ο Πέρσης βασιλιάς εξουσιάζει τους κατοίκους της ενδοχώρας χωρίς την θέλησή τους’*. Η γενική *‘τῶν ἡπειρωτῶν’* είναι αντικ. στο ρ. και η γενική *‘οὐχ ἐκόντων’* είναι επιρρηματικό κατηγορούμενο του τρόπου. **ἀλλά:** ο αντιθετικός σύνδεσμος αντιθέτει τα *‘οὐχ ἐκόντων ἀλλά ποιησάμενος’*. **μείζω:** *‘μείζονα’*, επιθ. προσδ. **δύναμιν:** αντικ. στην μτχ. *‘ποιησάμενος’*. **περὶ αὐτὸν:** *‘γύρω από τον εαυτό του’*. **ἐκάστων αὐτῶν:** γενική συγκριτική από το *‘μείζω’*, *‘μία δύναμη μεγαλύτερη από αυτούς τους ίδιους ατομικά’*.
- 16 ποιησάμενος:** συνημμ. μτχ., επιρρ., τροπική, *‘με το να δημιουργήσει’*. **ἦς:** *‘ταύτης’*, η αναφορική δεν εισάγει αναφορική πρόταση και ισοδυναμεί με δεικτική αντωνυμία. Η γενική συντάσσεται με το *‘κρείττω’* ως γενική συγκριτική. **ὅταν ...διαβιβάσωμεν:** *‘ὅταν περάσουμε απέναντι’*, χρονική πρόταση με υποτακτική για να δηλώσει και υπόθεση. **κρείττω:** *‘κρείττονα’*, ενν. *‘δύναμιν’*, το επίθετο αν και άναρθρο καταχρηστικά λειτουργεί ως αντικ. στο ρ. **δ...ἄν ποιήσαιμεν:** αναφορική επιθετική πρόταση με δυνητική ευκτική για το δυνατόν στο παρόν & μέλλον. **βουληθέντες:** συνημμ. μτχ., επιρρ., υποθετική, που ισοδυναμεί με υποθετική πρόταση με ευκτική και με απόδοση την δυνητική ευκτική, *‘εἰ βουληθεῖμεν, ῥαδίως ἄν ποιήσαιμεν’*.
- 17 καρπωσόμεθα:** οριστική μέλλοντα ως απόδοση στην χρονική – υποθετική πρόταση για να δηλώσει το προσδοκώμενο. **κάλλιον:** ενν. *‘ἔστι’*, απρόσωπη έκφρ. **ἐκείνω:** η δοτική συντάσσεται με το *‘πολεμεῖν’* ως δοτική που δείχνει την εχθρική κατεύθυνση, *‘πολεμῶ τινί = πολεμῶ εναντίον κάποιου’* και όχι *‘πολεμῶ κάποιον’*. **περὶ τῆς βασιλείας:** *‘για το βασιλικό του αξίωμα’*.
- 18 πολεμεῖν:** υποκ. στην απρόσωπη έκφραση. Υποκείμενο του απαρεμφάτου ενν. το *‘ἡμᾶς’*. **ἦ... ἀμφισβητεῖν:** β’ όρος συγκρίσεως από το *‘κάλλιον’*. Υποκ. του απαρεμφάτου ενν. πάλι το *‘ἡμᾶς’*

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Αν λοιπόν ο βάρβαρος με μεγαλύτερη δύναμη καταλάβει τις πόλεις που είναι παραθαλάσσιες με το να εγκαταστήσει σε αυτές φρουρές που να είναι μεγαλύτερες, από ό,τι είναι τώρα, τότε γρήγορα και εκείνα από τα νησιά που βρίσκονται κοντά στην ακτή, όπως είναι η Ρόδος και η Σάμος και η Χίος, είναι πιθανό να στραφούν προς τα σχέδια εκείνου. Αν όμως εμείς αυτά τα νησιά τα καταλάβουμε πρώτοι, τότε είναι φυσικό εκείνοι που κατοικούν την Λυδία και την Φρυγία και την υπόλοιπη της περιοχή που βρίσκεται στο εσωτερικό, να βρεθούν δίπλα σε εκείνους που κάνουν επιθέσεις από εδώ. Γι' αυτόν τον λόγο πρέπει εσείς να βιαστείτε και να μην κάνετε καμία καθυστέρηση, για να μη πάθουμε αυτό που έπαθαν και οι δικοί μας γονείς. Γιατί εκείνοι επειδή βρέθηκαν σε κατώτεροι θέση συγκριτικά με τους βαρβάρους, και επειδή εγκατέλειψαν κάποιους από τους συμμάχους τους, αναγκάστηκαν όντας λίγοι να μπουν σε στρατιωτικούς κινδύνους απέναντι σε πολλούς, παρά το γεγονός ότι ήταν δυνατόν σε εκείνους με το περάσουν πρώτοι στην ηπειρωτική χώρα με όλη την στρατιωτική δύναμη των Ελλήνων, ξεχωριστά το κάθε ένα από τα έθνη να το υποδουλώσουν. Έχει λοιπόν αποδειχθεί, όταν κάποιος πολεμά εναντίον ανθρώπων οι οποίοι έχουν συγκεντρωθεί από πολλές διαφορετικές περιοχές, ότι πρέπει να μη περιμένει έως ότου εκείνοι συγκεντρωθούν εμπρός, αλλά να κατευθύνονται εναντίον τους όταν εκείνοι είναι διασκορπισμένοι. Εκείνοι λοιπόν επειδή είχαν κάνει λάθος από την αρχή, όλα αυτά τα επιδιόρθωσαν με το να βρεθούν στις πιο σημαντικές μάχες. Και εμείς τώρα αν είμαστε συνετοί, θα προφυλαχθούμε από την αρχή και θα προσπαθήσουμε να προλάβουμε οργανώσουμε στρατόπεδο κοντά στην Λυδία και την Ιωνία, διότι γνωρίζουμε καλά ότι και ο Πέρσης βασιλιάς εξουσιάζει τους κατοίκους της ενδοχώρας χωρίς την θέλησή τους, αλλά με το να δημιουργήσει μια δύναμη γύρω από τον εαυτό του η οποία ήταν ισχυρότερη από αυτούς τους ίδιους ατομικά. Όταν εμείς περάσουμε απέναντι μια δύναμη μεγαλύτερη από εκείνην, το οποίο αν θελήσουμε, εύκολα είναι δυνατόν να πραγματοποιήσουμε, τότε με ασφάλεια ολόκληρη την Ασία θα κυριεύσουμε. Και είναι πολύ καλύτερο εμείς να πολεμάμε εναντίον εκείνου για το βασιλικό του αξίωμα, παρά να δημιουργούμε αμφισβητήσεις μεταξύ μας για την ηγεμονία.